

Időutazás a 2010-ben 100 éves Délmagyarországgal: 1955 (46. rész)

BALOLDALI FORDULAT: TÉESZEK KORA

Ötvenöt hét múlva lesz 100 éves az 1910. május 22-én útjára bocsátott Délmagyarország. Lapunk e jubileuma alkalmából, mintegy visszszám-lálásként, időutazásra hívjuk olvasóinkat: hétről hétre egy-egy esztendő újságtermését átlapozva föl-villantjuk, milyenek láttatta a világot, az országot, a régiót, Szegedet – a Délmagyarország. A magyar vidék legpatinásabb lapja sorozatának negyvenhatodik állomása: 1955.

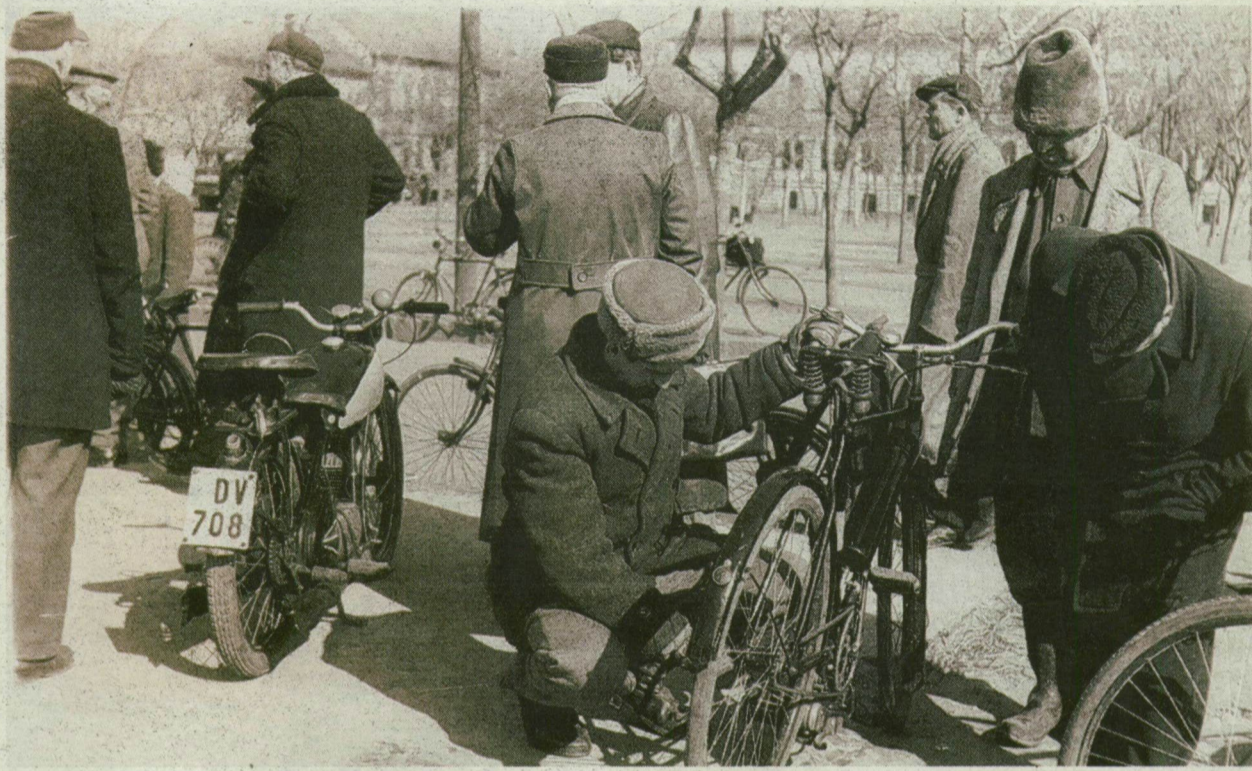
ÚJSZÁSI ILONA

„Negyven új belépő az Alkotmány TSZ-be” – örvendeztet a január 5-i lap.

Munkaegységből jövedelem

„Ferenczi István boldogulása” címmel egy nappal később „embermese” igazolja az előző nap állítását. „Még fel sem cseperedtem, máris a gazdagok hányavetettje, szolgálója lettem” – kezdi a múltal a deszki Kossuth Termelőszövetkezetbe 1949-ben belépett férfi, aki „az elmúlt évben a zárszám-adásig a feleségével együtt 870 munkaegységet teljesített. A sok munkaegységre most búzából 34 mázsa, burgonyából 610 kiló, kukoricából 10 mázsa jutott. Kapott még 250 kiló cukrot, 123 liter olajat és 35 mázsa lucerna szénát is. (...) Az elszámolásakor még pénzt is kapott szépen: összesen 8415 forintot.”

Mennyit ért egy munkaegység? Például a szőregi Vörös Rózsa TSZ-ben „a tsz-tagok minden munkaegységére 76 forint készpénz jut” – állítjuk novem-

■ A munkaegységből motorra is teltett

FOTÓ: SOMOGYI-KÖNYVTÁR HELYISMERETI GYŰJTEMÉNY

vittek haza a zárszámítás után megdolgolt munkaegységeikre”.

Falujáró kovács

„Ugye, maga sem felejt el, Laci bácsi, első falujárásunkat, az alsóközponit?” – kérdezi Berényi József, a Szegedi Kendergyár hegesztője Nagy Lajostól *Förgeteg Szilveszter* január 12-i riportjában. Az idős „kovács az üllöt üti kis kalapácsával, s az üllő csengése közepette mo-

gyében a közös gazdálkodás útjára” – érkezik október 6-án a friss információ. Mifelénk is a szeptembert nevezik a legaktívabb hónapnak. „Az elmúlt hónapban 1210 család 1546 taggal és 5517 katasztrális hold földdel” lépett be. Megalakult 6 új termelőszövetkezet. „Különösen nagyarányú volt a belépések száma Székkutason.”

Új úton

„Új úton” címmel Csepi József írja meg példabeszédként – a deszki Dudás János történetét. Nem keresték a népevelők faluvegi házában, de lehet, hogy azért se, mert „nehéz, keményfejú embernek tartották”. Dudás János azt mondja: „Sietek, rendbe hozom még az egyéni ügyeimet, s aztán itt dolgozom, hadd szaporodjanak nekem is az egységeim. Meg aztán sokkal jobb is bandában dolgozni. Azt, hogy magam vagyok, lekemre mondom, meguntam már. (...) Másoknak is ezt tanácsolhatom: dolgozunk, de emberek módjára élünk is.” Az újságíró összegzése szerint olyan ember mondja ezt, aki „már tíz éve szabadságban él, de lelke csak most szabadult a hosszú rabságból, a magántulajdon gyötrelmes börtönéből”.

Rágalmazók rágalmazása

Az árnyoldalból csak kevés látszik. Például annyi, hogy „Bacsó József, az újszegedi Haladás TSZ volt tagja egy alkalommal részegen bement a Városi Párt végrehajtó-bizottságra, ahol vezető pártfunkcionáriusok előtt megrágalmazta a Haladás TSZ több tagját, akik szerinte a tsz-ben visszaéléseket követnek el. (...) A rágalmazót természetesen bíróság elé állították.” A tárgyaláson

KRONOLÓGIA. 1955. március 2-4.:

A Magyar Dolgozók Pártja központi vezetőségének ülése megállapítja, hogy a párt politikájának sikeres végrehajtását a megnövekedett jobboldali veszély akadályozza; elítéli Nagy Imrét mint a jobboldali opportunista nézetek fő képviselőjét. **Március 16.:** Eisenhower bejelenti, hogy háború esetén atomfegyvert alkalmaznak. **Március 27.:** A fővárosi tanács elnöke bejelenti, hogy Budapest megpályázza a XVII. Nyári Olimpia rendezési jogát. **Április 1-4.:** Országszerte rendezvények a felszabadulás 10. évfordulója tiszteletére. **Május 14.:** Megalakul a Varsói Szerződés. **Május 26 - június 2.:** Nyikita Hruscsov belgrádi látogatása, a szovjet–jugoszláv államközi kapcsolatok rendezése. **December 3.:** A Magyar Dolgozók Pártja Központi Bizottsága kizárja Nagy Imrét a párt tagjai sorából. **December 14.:** Magyarország (13 másik állam társaságában) csatlakozik az ENSZ-hez.

kiderült, hogy Bacsó „a felszabadulás előtt fűszerüzletet bérelt, s a kapitalista szellem maradványai hatották át a tsz-ben való működése idején is. Egy alkalommal például írógépet vásárolt a tsz részére: 2000 forintért vette, 3000 forintért adta el a szövetkezetnek – 1000 forintot zsebresüllyesztett. Ezenkívül feketevágásért egyszer már 1500 forint pénzbüntetésre ítélték...” Bacsót „rágalmazásért 3 hónap börtönbüntetésre ítélte a Városi Bíróság”.

→ **Arcél: Ökrös László (1926–1988)**

Ökrös László Szőregen született 1926. augusztus 12-én. Szegeden 1949-ben végzett tanítóképzőt, majd tanári diplomát szerzett. Bálint Sándor tanítványaként kezdett néprajzzal és népdalgyűjtéssel foglalkozni – olvassuk a világhálón is elérhető életrajzi lexikonban. 1950-tól Bakson, Újszentivánon és Szegeden tanított. Újságíróként 1952-től dolgozott lapunk szerkesztőségében. (Például 1955. január 16-án Terhes József titokzatos betegsége címmel jelent meg riportja az I. számú Belgyógyászati Klinikáról.) A Délmagyarország olvasószerkesztőjeként is nevet szerzett magának, bár 1957 és 1961 között ismét Szegeden tanított. Lapunkhoz visszakérülve 1961–1973-ban rovatvezető volt. Hasonló feladatot végzett 1973 és 1976 között a Pest Megyei Hírlapnál, majd 1976-tól 1988. január 9-éig, haláláig az Új Tükör olvasószerkesztője volt. Fialtabb éveiben több novellát, tanulmányt és esszét írt.

ber 24-én. Sőt: „Franyó Pál, a tsz agrónómusa már azt is kiszámította, hogy a Vörös Rózsa TSZ-nek sok olyan tagja van, akinek a havi keresete eléri a havi 3 és fél – 4 ezer forintot”.

Versengnek egész évben a tsz-ek. A zárszámadások lezárultával, december 7-én arról tudósítunk: Szeged termelőszövetkezetei közül „a baktói Felszabadulás TSZ-ben” fizetnek legtöbbit, 55 forint 31 fillért munkaegységként. Az e versenyben ezüstérmes alsóvárosi Új Élet TSZ-ben „50 forint 50 fillér értékű terményt és készpénz

solyogva emlékszik. (...) – a tápéi Ady Endre csoporthoz „nem a birkaparikás meg a jó enniáló, mert az is volt, hanem a becsület miatt jártam rendszeresen. (...) A földet épp olyan vendégnek tartották, mint minket, sokan valahogy nem hittek a tulajdonjogban. Magyarátuk mi a lábasok foltoztatása, ablakok üvegezése közben, hogy a jog már nem vitatható. De többen csak bólogattak. Nem nagyon hittek benne.”

Ősszel ismét nekilendülnek a tsz-szervezők: „Az elmúlt héten ismét több mint háromszázan léptek a me-

A JELSZAVAK MÁJUSI NAPJA

MUNKATÁRSUNKTÓL

Időszerű jelszavak ötletcsokrád adjuk – napról napra. „Magyar dolgozók! Új termelési győzelmekkel ünnepeljétek május 1-jét!” „Éljen hazánk kommunista építésének vezető ereje, a népjólét meg-

teremtésének élharcosa, a dicső magyar munkásosztály!” „Éljen és erősödjön a megbonthatatlan munkás-paraszt szövetség!” „Éljenek a testvéri kommunista pártok, a béke, a demokrácia és a nemzeti függetlenség élharcosai!”

■ „A MEZŐKER dolgozói a felvonuláson, élen a kultúr csoport tagjaival, akik a 11. szabad május 1-jét köszöntő hatalmas betűket viszik” FOTÓ: LIEBMANN Béla

A VALÓSÁG MINTÁZÓI „A Szegedi Tudományos Eszközöket Termelő KSZ-ben a valóságot mintázzák – a valóságról készítenek élethű és hasznos modelleket. Képnükön: Ruttkay György, a szövetkezet elnöke Iván Pálnéval beszélget, és vizsgálják a szétszedhető tehén modellt” – írjuk július 3-án Liebmann Béla fotója alá.

NAPI HÍREK

Tükört tart szülővárosának és a régióknak a Délmagyarország. A cikkek, információk fölött a forrás: „saját tudósítónktól” – most 1955-ből.

MUNKATÁRSUNKTÓL

SZERENCÉS NYERTES. „Ötvenezer forinttal húzták ki Papp József, a Falemezgyár fűtőjének 59 ezer forintos kötvényét” (január 5., szerda).

SZVERDLOVSZK. Özvegy Gera Sándorné, a Szegedi Kendergyár kártolójának kislánya, Gera Anna Szverdlóvszkban tanul – kohómérnöknek. Az asszony úgy tudja: a Szovjetunióbeli város „annyira van Moszkvától, mint ide Moszkva” (február 5., szombat).

MAGYAR FEJGÉP. „A Kutasi Üti Állami Gazdaságban – ünnepélyes keretek között – az első magyar gyártmányú, szovjet dokumentáció alapján készült fejgépet mutatták be.” Azt a „2/4-es Mezőgazdasági Szerelő Ipari Vállalat hódmezővásárhelyi részlege” gyártotta (március 9., szerda).

TISZTASÁGI HÓNAP. „Tisztaság fél egészség – mondja a közmondás. Ennek érdekében rendezzük meg ez évben is városunkban az immár hagyományossá váló tisztasági hónapot, mely április elsejével kezdődik, és a hónap végéig tart” (április 1., péntek).

HARCASZÜRET. „A Tisza és a Maros torkolatánál Lele Antal, a Kossuth Halászlati Szövetkezet tagja 2 méteres harcsát emelt ki a habokból.” „Zámbo István Deszk község közelében, a Marosban menyhalas csalétekkel, 6 centiméteres horoggal két és fél méter hosszú óriás harcsát fogott” (május 6., péntek).

HALBICSKA. „Újra készül a régi szegedi halbicska.” „Szegedi Orvosi Műszer- és Gyermekkocsikészítő KSZ kéréses és műköszörlős részlege, Gasparics Péter brigádja már végzi a sorozatgyártást” (június 5., vasárnap).

NYÁRI SÖRELLÁTÁS. „A következő három nyári hónapban ezer hektoliterrel több sör fog a kimérni a szegedi italboltokban, mint a második negyedévben” (június 19., vasárnap).

KUPAMÉRKŐZÉS. „A Szegedi Haladás férfi kosárlabda-csapat a Bp. Vörös Lobogóval mérkőzött a felsővárosi pályán, s a budapesti együttes 2 ponttal győzött” (július 12., kedd).

NYARALÓK. „Kézdi Mihályné, a Víz- és Csatornaművek dolgozója ezen a nyáron életének 63. évében láthatta meg először a Balatont. (...) A Szegedi Kenderfonógyárból 235, a Ruhagyárból 128, a Fémipari és Finommechanikai Vállalattól 21 (...) dolgozó volt az idén üdülőni” (szeptember 3., szombat).

NYILONANYAGOK. „A Szegedi Ruházati Bolt felkészülten várja az őszi és téli 'csúcsgorgalmat'. Raktárkészlete az idén hatmillió forinttal több az elmúlt évinél.” „A század legmodernebb ingnek és blúzának való anyaga, a nylon tizenhat színben kapható” a Lenin utcai boltban (október 7., péntek).

CSŐBUTOR. „A Bútorértékesítő szegedi üzletében is meg lehet már vásárolni az augusztusban forgalomba került csőbutor garnitúrát.” A „következőkből áll: egy darab kétszemélyes rekamié pedás rugókkal, két darab fotel, két párnázott szék és egy kerek üveglapú asztal. (...) Ára 7697 forint, és ezt 12 havi részletben lehet törleszteni” (november 3., csütörtök).

ERŐMŰ. „A Szegedi Erőmű Vállalat az országos hálózatba van kapcsolva, állandó készenlétben kell lenniük, hogy az esetleg felmerülő áramhiányt kielégíthessék. (...) Az Erőmű lelke a szén, hiszen ebből nyerik az áramot. (...) gyakran 8-10 vagon fut be egyszerre az udvarára.” A szénkirakó brigádból „három már 35 perc alatt is kiraktak egy vagon szenet. (...) Havi keresetük mindég és átlagosan 1500 forint körül mozog” (december 2., péntek).